Yargıtay 7. HD E.2026/1509 K.2026/3729 (08.09.2026)

Karar metni, Yargıtay Başkanlığı Karar Arama sistemindeki yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

7. Hukuk Dairesi 2026/1509 E. , 2026/3729 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi

SAYISI : 2025/1039 E., 2025/1979 K.

İLK DERECE MAHKEMESİ : Kemah Asliye Hukuk Mahkemesi

SAYISI : 2018/21 E., 2022/17 K.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekili ile ... vekili tarafından duruşma istemli temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, 08.09.2026 tarihinde duruşma yapılmasına ve duruşma gününün taraflara davetiye ile bildirilmesine karar verilmiştir.

Belli edilen günde temyiz eden davalı vekili Avukat ... geldi. Diğer taraftan gelen olmadı. Açık duruşmaya başlandı. Gelenin sözlü açıklamaları dinlenildikten sonra açık duruşmanın bittiği bildirildi. İşin incelenerek karara bağlanması için Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlenerek dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

1. Asıl davada davacı ... vekili; muris ... tarafından ... . Noterliğinin 19.03.2010 tarihli ve ... yevmiye sayılı işlemi ile vasiyetname düzenlendiğini, bu vasiyetname ile taşınmazların kendisine bırakıldığını ve Kemah Sulh Hukuk Mahkemesince vasiyetname açıldığını belirterek tenfiz belgesinin verilmesini talep etmiştir.

2. Birleştirilen davada davacı ... vekili; muris ...'ın ... . Noterliğinin 19.03.2010 tarihli vasiyetnamesiyle bazı taşınmazları davalılardan ...'e vasiyet ettiğini, müteveffanın vasiyetnameyi düzenlerken iradesinin sakatlandığını ve vasiyetnamenin geçersiz olduğunu belirterek öncelikle vasiyetnamenin iptalini, vasiyetnamenin iptalinin mümkün olmaması hâlinde tenkisini, bu talebin de kabul edilmemesi hâlinde dava konusu taşınmazların tapu kaydının iptali ile davacı adına tesciline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ... vekili; asıl davanın reddini savunmuştur.

2. Asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekili; birleştirilen davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 24.03.2022 tarihli kararında; vasiyetnamenin iptalini gerektirecek herhangi bir yasal neden bulunmadığı ve birleştirilen davada davacı ...'nin saklı payına karşılık alacak miktarının 56.903,039 TL olarak tespit edildiği gerekçesiyle asıl davanın kabulüne, vasiyetnamenin tenfizine, dava konusu taşınmazlardaki vasiyet eden ... adına olan tapu kaydının iptali ile lehine muayyen mal vasiyet edilen davacı ... adına tapuya kayıt ve tesciline, birleştirilen davada vasiyetnamenin iptali isteminin reddine, tenkis talebinin kabulü ile 56.903,039 TL'nin davalı ...'den tahsiline karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin 24.03.2022 tarihli kararına karşı süresi içinde asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekili, asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ...

vekili ile asıl ve birleştirilen davada davalı ... vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine; Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile asıl ve birleştirilen davada davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle usulden reddine, asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekilinin birleştirilen davaya yönelik istinaf itirazlarının esastan reddine, asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ... vekilinin birleştirilen davaya yönelik istinaf itirazlarının esastan reddine, asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ... vekilinin asıl dava hakkındaki istinaf başvurusunun kabulüne, İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına, asıl davanın kabulüyle, vasiyetnamenin tenfizine, dava konusu taşınmazlardaki vasiyet eden ... adına olan tapu kaydının iptali ile lehine muayyen mal vasiyet edilen davacı ... adına tapuya kayıt ve tesciline, birleştirilen davada vasiyetnamenin iptali isteminin reddine, tenkis talebinin kabulü ile 56.903,039 TL'nin davalı ...'den tahsiline karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

1. Bölge Adliye Mahkemesinin 19.12.2025 tarihli kararının süresi içinde asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ... ve davalı ... vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Dairemizce; "asıl ve birleştirilen davada davalı ...'e çıkarılan İlk Derece Mahkemesi gerekçeli karar tebligatının adresinden taşındığı gerekçesiyle iade edildiği, asıl ve birleştirilen davada davalı ... vekilinin 26.04.2022 tarihinde istinaf dilekçesi sunduğu, Bölge Adliye Mahkemesince, istinaf başvurusunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle asıl ve birleştirilen davada davalı ...'in istinaf talebinin usulden reddine karar verilmesine karşılık davalı ...'e usulüne uygun şekilde yapılan gerekçeli karar tebligatı bulunmadığından yapılan istinaf başvurusunun süresinde yapıldığı kabul edilerek davalının istinaf başvurusunun incelenmesi gerektiği" gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

2. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekilinin birleştirilen davaya yönelik istinaf itirazlarının esastan reddine, asıl davada davalı-birleştirilen davada davacı ... ile davalı ... vekilinin birleştirilen davaya yönelik istinaf itirazlarının esastan reddine, asıl dava hakkındaki istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının yargılama giderleri yönünden kaldırılmasına, asıl davanın kabulüne, vasiyetnamenin tenfizine, dava konusu taşınmazlardaki vasiyet eden ... adına olan tapu kaydının iptali ile lehine muayyen mal vasiyet edilen davacı ... adına tapuya kayıt ve tesciline, birleştirilen davada vasiyetnamenin iptali isteminin reddine, tenkis talebinin kabulü ile 56.903,039 TL'nin davalı ...'den tahsiline karar verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... vekili ile asıl davada davalı ... vekili duruşma talepli temyiz dilekçesinde özetle; davacı ...'in asıl davadaki talebinin tenfize hasredilmesine rağmen talep etmediği halde tescil kararı verilmesinin doğru olmadığını, vasiyetnamenin tenfizini ile iptal davasının aynı davada görülemeyeceğini, tenfiz için kesinleşmiş bir vasiyetname bulunması gerektiğini, tenfiz davasında tescil talep edilmediğinden maktu harca tâbi olduğunu, davalının tenkis yönünden seçimlik hakkı kullandırıldıktan sonra ikinci kez bir keşif daha yapılarak karar verilmesi gerekirken tenkise esas değerlerin tercih kullanılmasından 2 sene önceki değerleri üzerinden hesap edildiğini, vasiyetnamenin iptaline yönelik taleplerinin gerekçesiz reddedildiğini, bilirkişi raporunun hatalı olduğunu, eksik inceleme ile hüküm kurulduğunu, yargılama giderleri ve vekalet ücreti yönünden infazda tereddüt bulunduğunu, tenkis bedeline tercih kullanılmasından itibaren faiz işletilmesinin de hatalı olduğunu, muaraza çıkarmayan davalılar aleyhine yargılama giderlerinden sorumlu tutulamayacağını ileri sürerek Bölge Adliye Mahkemesi

kararının müvekkili lehine bozulması istemi ile temyiz yoluna başvurmuştur.

B. Değerlendirme

1. Asıl davaya yönelik temyiz itirazlarının değerlendirilmesinde; kural olarak, bir davada hüküm verilmesi, başka bir davada incelenmekte ve kesin olarak karara bağlanacak bir hukuki durumun mevcut olup olmadığına, kısmen veya tamamen bağlı ise; mahkeme, o davanın sonuçlanmasını beklemek üzere yargılamayı erteleyebilir. Hukuk mahkemesinde, görülen bir davanın incelenmesi ve sonuçlandırılması, başka bir mahkemenin görevi içindeki bir hususun çözümüne bağlı ise; o hususun görüldüğü davanın sonuçlanmasını, kendisi için bekletici sorun yapabilir. Görülmekte olan bir davanın sonuçlanmasını başka bir davada bekletici sorun yapılabilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir.

a. Bekletici sorun yapılacak davanın başka bir mahkemede görülmekte olması,

b. İki dava arasında bağlantı bulunması.

Davalardan biri hakkında verilecek kararın, diğerini etkileyecek nitelikte bulunması halinde iki dava arasında bağlantı varsayılır ve biri diğeri için bekletici mesele yapılır.

Dosyanın incelenmesinde, davacı, asıl dava da vasiyetnamenin tenfizini, davalı ... ise eldeki davayla birleştirilen davada, vasiyetnamenin iptaline karar verilmesini talep etmektedir. Vasiyetnamenin tenfizi davasında, davanın kabulüne karar verilebilmesi için, diğer şartların yanı sıra vasiyetnamenin ayakta kalıp kalmadığının belirlenmesi gerekir. Bu sebeple, dava konusu olan vasiyetnamenin bir iptal davasına konu olup olmadığının araştırılması gerekir. Dava konusu olan vasiyetname bir iptal davasına konu olmuş ise, bu dava bekletici mesele yapılmalıdır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen hükmün kesinleşmesinin beklenilmesi ve ulaşılacak sonuç uyarınca bir karar verilmesi gerekir.

Ne var ki, somut olayda; hem vasiyetnamenin tenfizi davası, hem de vasiyetnamenin iptali davaları, aynı mahkemede ve aynı dava dosyasında birlikte görülmüştür. Bu durumda, öncelikle, vasiyetnamenin iptaline ilişkin birleştirilen davanın tefrik edilerek, ayrı bir esasa kayıt edilmesi ve vasiyetnamenin tenfizi davası için, bahsi geçen davanın sonuçlanmasının bekletici mesele yapılması gerekecektir. Hal böyle olunca Mahkemece; yukarıda açıklanan esaslar gözetilerek, yapılacak yargılama neticesinde hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.

2. Birleştirilen davaya yönelik temyiz itirazlarına gelince; tenkis (indirim) davası, miras bırakanın saklı payları zedeleyen ölüme bağlı veya sağlar arası kazandırmaların (tebberru) yasal sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu (inşai) davalardandır. Tenkis davasının dinlenebilmesi için öncelikli koşul; miras bırakanın ölüme bağlı veya sağlar arası bir kazandırma işlemi ile saklı pay sahiplerinin haklarını zedelemiş olmasıdır. Saklı payların zedelendiğinden söz edilmesi ise kazandırma konusu tereke ile kazandırma (temlik) dışı terekenin tümü ile bilinmesiyle mümkündür. Tereke miras bırakanın ölüm tarihinde bırakmış olduğu mameleki kıymetler ile, iadeye ve tenkise tabi olarak yaptığı kazandırmalardır. Bunlar terekenin aktifini oluşturur. Miras bırakanın borçları, bakmakla yükümlü olduğu kişilerin bir aylık nafakası, terekenin defterinin tutulması, mühürlenmesi, cenaze masrafları gibi giderler de pasifidir. Aktiften belirtilen borçların indirilmesi net terekeyi oluşturur. Tereke bu şekilde tesbit edildikten sonra mirasın açıldığı tarihteki fiyatlara göre değerlendirilmesi yapılarak parasal olarak miktarının tesbiti gerekir. (MK.565) Miras bırakanın Medeni Kanun'un 564. maddesinde belirlenen saklı paya tecavüz edip etmediği bulunan bu rakam üzerinden hesaplanır. Tasarruf oranı aşılmış ise tasarrufun niteliğine göre icap ederse kazandırma işleminde, saklı payları zedeleme kastının bulunup bulunmadığı objektif (nesnel) ve subjektif (öznel) unsurlar dikkate alınarak belirlenmelidir.

Zira tasarruf oranını aşan her kazandırmada saklı payları zedelenen kastının varlığından söz edilemez.

Mutlak olarak tenkise tabi tasarruflarda (ölüme bağlı tasarruflar veya Medeni Kanunun 565. maddesinin 1, 2 ve 3. bentlerinde gösterilenler) veya saklı payın ihlal kastının varlığı kesin olarak anlaşılan diğerlerinde özellikle muayyen mal hakkında tenkis uygulanırken Medeni Kanunun 570. maddesindeki sıralamaya dikkat etmek davalı mahfuz hisseli mirasçılardan ise aynı kanunun 561. maddesinde yer alan mahfuz hisseden fazla olarak alınanla sorumluluk ilkesini gözetmek, dava konusu olup olmadığına bakılmayarak önce ölüme bağlı tasarruflarla davacının saklı payını tamamlamak, sonra sağlar arası tasarrufları dikkate almak gerekir. Bu işlem sırasında dava edilmeyen kişi veya tasarrufların tenkisi gerekeceği sonucu çıkarsa davacının onlardaki hakkını dava etmemesinin davalıyı etkilemeyeceği ve birden çok kişiye yapılan teberru tenkise tabi olursa 563. maddede yer alan, alınanla mütenasip sorumluluk kuralı gözetilmelidir.

Davalıya yapılan tasarrufun tenkisine sıra geldiği takdirde tasarrufun tümünün değeri ile davalıya yapılan fazla teberru arasında kurulan oranda (Sabit Tenkis Oranı) tasarrufa konu malın paylaşılmasının mümkün olup olamayacağı (TMK m. 564) araştırılmalıdır. Bu araştırma sonunda tasarrufa konu mal sabit tenkis oranında bölünebilirse bu kısımların bağımsız bölüm halinde taraflar adına tesciline karar verilmelidir.

Tasarrufa konu malın sabit tenkis oranında bölünmezliği ortaya çıktığı takdirde sözü geçen 564. maddedeki tercih hakkı gündeme gelecektir. Böyle bir durum ortaya çıkmadan davalının tercih hakkı doğmadan davalının tercihinin kullanması söz konusu olamaz. Daha önce bir tercihten söz edilmişse sonuç doğurmaz. O zaman davalıdan tercihi sorulmak ve 11.11.1994 günlü, 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca sür'atle dava konusu olup sabit tenkis oranına göre bölünemeyen malın, karar tarihindeki rayice göre değeri belirlenmeli ve bu değerin sabit tenkis oranıyla çarpımından bulunacak naktin ödetilmesine karar verilmelidir.

4721 sayılı TMK'nın 564. maddesinin 2. fıkrasında "tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle verilmesi gereken, aksi halde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak ödetilmesine karar verilir" hükmü düzenlenmiştir. Bu bakımdan mahkemece usulüne uygun olarak mirasbırakanın ölüm tarihindeki değerlere göre sabit tenkis oranını belirlenmesinden sonra,taşınmazın bu orana göre bölünebilir olup olmadığı belirlenmeli, bölünemez olduğunun tespiti halinde davalıya tercih hakkı hatırlatılmalı, tercih hakkının sonucuna göre bu suretle taşınmazın TMK'nın 564. maddesine göre karar tarihine en yakın bedeli saptanıp, süratle bu değerin sabit tenkis oranına çarpımı ile bulunacak değerin tasarruf içinde kalan kısmının ödetilmesine karar vermekle yetinilmesi gerekir. Ne var ki Mahkemece hükme esas alınan 01.02.2022 tarihli bilirkişi raporunda yasaya aykırı olarak ölüm tarihine göre hesap edilen sabit tenkis oranına göre vasiyete konu taşınmazların bölünebilir olup olmadığı belirlenmeden davalıya tercih hakkının sorulması doğru değildir. Diğer yandan ise taşınmazların sabit tenkis oranına göre bölünebilir olup olmadığı tespit edilmeden, davalıya tercih hakkı hatırlatılmadan, TMK'nın 564. maddesine göre karar tarihine en yakın değerlerin tespit edilmesi gerektiği gözardı edilerek, terekenin 18.09.2020 günlü keşif tarihindeki değerleri çarpılması suretiyle bulunan sonucun ödetilmesine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Ayrıca, tenkise esas olarak hükmedilen taşınmaz değerleri 18.09.2020 tarihi üzerinden hesap edildiği halde, davalının tercih hakkının kullandığı 21.02.2022 tarihinden itibaren faize hükmedilmesi de doğru olmamıştır.

O halde Mahkemece yapılması gereken iş, mirasbırakanın ölüm tarihindeki değerlere göre usulüne uygun olarak sabit tenkis oranını belirlenmesinden sonra, bu orana göre taşınmazın bölünebilir olup olmadığının sorulması, buna göre davalının tercih hakının doğacağı

gözetilerek davalıdan tercihinin sorulması, bölünemezliğin tespiti halinde ise davalının tercihi doğrultusunda TMK'nın 564. maddesine göre taşınmazın karar tarihine en yakın bedeli saptanıp, süratle bu değerin sabit tenkis oranına çarpımı ile bulunacak değerin ödetilmesine karar verilmesi gerekir. Mahkemece, belirtilen hususlar dikkate alınmaksızın karar verilmiş olması doğru görülmemiş hükmün açıklanan nedenlerle bozulması gerekmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

Yargıtay duruşma vekalet ücreti olan 40.000,00 TL'nin asıl davada davacı-birleştirilen davada davalıdan alınarak asıl davada davacı-birleştirilen davada davalı ... ile asıl davada davalı ...'e verilmesine,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

08.09.2026 tarihinde kesin olmak üzere oy birliğiyle karar verildi.